

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ број 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11), член 21 став 1 и 2 и член 22 став 2 од Законот за средно образование („Службен весник на Република Македонија“ број 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 67/04, 55/05, 113/05, 35/06, 30/07, 49/07, 81/08, 92/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11, 51/11, 6/12, 100/12, 24/13, 41/14, 116/14, 135/14, 10/15 и 98/15), министерот за образование и наука донесе наставна програма по **практична настава за III година, сообраќајна струка** – образовен профил **техничар за логистика и осигурување** за учениците во стручното образование.

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

**НАСТАВНА ПРОГРАМА ПО
ПРАКТИЧНА НАСТАВА**

III ГОДИНА

СООБРАЌАЈНА СТРУКА
Техничар за логистика и осигурување

СКОПЈЕ, 2015 ГОДИНА

1. Идентификациски податоци

1.1. Назив на наставниот предмет: ПРАКТИЧНА НАСТАВА

1.2. Образовен профил, струка и времетраење на образованието

1.2.1. Образовен профил: Техничар за логистика и осигурување

1.2.2. Струка: Сообраќајна

1.2.3. Времетраење на образованието: Четири години

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Предмет карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет: Трета година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 4 (четири) часа

1.5.2. Број на часови годишно: 144 (сто четириесет и четири) часа

1.6. Статус на наставниот предмет : Задолжителен предмет

2. Цели на наставниот предмет

По совладувањето на наставната програма по практична настава, ученикот стекнува вештини и знаења и се оспособува:

- да планира транспорт според видовите на транспорт;
- да користи средства на комбиниран транспорт за извршување превоз „од врата до врата“;
- да покажува постапка за основање друштво за осигурување;
- да изготвува договор за осигурување;
- да изготвува договор за превоз и складирање;
- да изготвува Единствен Царински Документ (ЕЦД) за увоз, извоз, транзит и складирање на царинската стока;
- да изготвува договор за осигурување на моторни возила;
- да распоредува товар на превозни средства;
- да применува правилни техники на користење палети и контејнери;
- да посредува при внесување стока во царинско подрачје, увозни, извозни, транзитни и саемски работи;
- да ја контролира исправноста на документите во соработка со учесниците во меѓународната размена и меѓународниот транспорт на стоки;
- да ја подготвува дополнителната царинска документација и да врши преглед на стока за царинење;
- да стекнува стручно знаење за правилно користење заштитни средства на работа и заштита на животната средина.

3. Потребни претходни нивоа на знаења

За успешно следење и совладување на содржините од овој наставен предмет, односно постигнување на поставените цели, потребни се предзнаења од предметите комбиниран транспорт, шпедиција и шпедитерско работење, право во транспортот и осигурувањето и осигурување од III година, како и стручните предмети од прва и втора година.

4. Образовен процес

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели <i>Ученикот:</i>	Дидактички насоки	Корелација меѓу темат. целини и предметите
1	2	3	4	5
КОМБИНИРАН ТРАНСПОРТ	16	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја открива потребата од нов и современ начин на транспорт; - да разликува комбиниран, интермодален (интегрален) и мултимодален транспорт; - да ги идентификува товарните (транспортно – манипулативните) единици; - да разликува форми на комбиниран транспорт (класичен комбиниран, интермодален и мултимодален); - да ја поврзува појавата на комбинираниот транспорт со развојот на стопанството; - да користи комбиниран транспорт како начин за транспорт „од врата до врата“; - да разликува технологии на комбинирани транспортни системи; - да ја истакнува улогата на комбинираниот транспорт во логистичкиот синџир. 	<ul style="list-style-type: none"> - Дефинирање на класичен, комбиниран, интермодален (интегрален) и мултимодален транспорт; - презентирање на основните карактеристики, предности и недостатоци на формите на комбинираниот транспорт; - покажување примери за организирање на транспортот „од врата до врата“ со помош на комбинираниот транспорт; - презентирање на основните транспортни технологии на комбинираниот транспорт кои постојат во светот и кај нас; - презентирање цртежи, шеми и слики од технологиите на комбинираниот транспорт; - посета на претпријатие чија основна или споредна дејност е давање сообраќајни услуги. 	Комбиниран транспорт

<p>ДРУШТВА ЗА ОСИГУРУВАЊЕ</p>	<p>20</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја покажува постапката за основање друштво за осигурување; - да идентификува друштва за осигурување; - да ги покажува условите под кои се основаат друштвата за осигурување; - да селектира субјекти кои можат да основаат друштво за осигурување; - да го изразува акционерскиот капитал; - да ги следи сите услови за почетен капитал за основање друштво за осигурување; - да изготви договор за осигурување со примена на класи на осигурување; - да открива ризик при осигурување во сообраќајот. 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање на постапката за основање друштво за осигурување; - покажување на видовите друштва за осигурување; - покажување на условите под кои се основаат друштвата за осигурување; - укажување на субјектите кои можат да основаат друштво за осигурување; - набројување на условите за почетниот капитал за основање; - правење договор за осигурување; - изработка на елаборат за ризици при осигурување во сообраќајот; - посета на друштво за осигурување. 	<p>Осигурување</p>
<p>ДОГОВОРИ ЗА ПРЕВОЗ И СКЛАДИРАЊЕ</p>	<p>12</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да разликува договори за превоз; - да составува понуда за превоз и складирање; - да ги толкува правата, обврските и должностите на налогодавачот и превозникот, налогодавачот и складиштерот и налогодавачот и шпедитерот според постигнат договор; - да изготвува договори за превоз и складирање; - да составува складишница. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на предметот и субјектите кои се појавуваат при склучување договор за превоз и складирање (превозник, корисник на превоз, патник, начател, примач, отпремач, испраќач и др.); - изработка на елаборат за постапка при изготвување понуди, преговори и склучување договори; - презентирање примери за утврдување вина и последици при непочитување на договорени обврски како од страна на корисникот така и од страна на давателот на услугата; - посета на јавно царинско складиште. 	<p>-Право во транспортот и осигурувањето</p>

<p>ЕДИНСТВЕН ЦАРИНСКИ ДОКУМЕНТ (ЕЦД)</p>	<p>20</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да разликува ЕЦД за транзит на стока на граничните царински испостави од другите ЕЦД; - да селектира обрасци; - да ги пополнува рубриците во царинската декларација за транзит на стока; - да изготвува збирна декларација во внатрешните царински испостави за привремено чување на стоката; - да разликува ЕЦД за складирање царинска стока У7 од другите ЕЦД; - да ги пополнува рубриците во царинската декларација за складирање на стоката; - да ги пополнува документите што треба да се приложат кон царинската декларација; - да разликува ЕЦД за увоз од другите ЕЦД; - да ги пополнува рубриците во царинската декларација за увоз на стока; - да ги разликува специфичностите при пополнување ЕЦД кај секој поединечен вид царинска постапка; - да пресметува царина, данок, акцизи и други давачки; - да разликува ЕЦД за извоз од другите ЕЦД; - да ги пополнува рубриците во царинската декларација, да ги познава документите кои се приложуваат кон царинската декларација за извоз, начинот на нивно пополнување и нивните карактеристики; - правилно да пополнува превозни документи; - да го пополнува и применува документот Уверение за движење на стока ЕУР1 (Movement Certificate EUR1); - да изготвува Изјава за потекло. 	<ul style="list-style-type: none"> - Прикажување Единствен Царински Документ и други придружни документи и обрасци; - презентирање начини на пополнување ЕЦД при увоз, извоз, транзит и складирање на царинската стока; - пополнување царинска декларација; - пополнување придружни документи на ЕЦД; - пресметување царина, даноци, акцизи и други давачки; - изготвување изјава за потекло; - посета на претпријатие чија основна или споредна дејност е проблематиката на транспорт и шпедиција. 	<ul style="list-style-type: none"> - Право во транспортот и осигурувањето; -шпедиција и шпедитерско работење.
---	-----------	--	--	---

<p>ОСИГУРУВАЊЕ НА МОТОРНИ ВОЗИЛА ВО СООБРАЌАЈОТ</p>	<p>40</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да идентификува каско осигурување; - да подготвува договор за каско осигурување; - да препознава осигурување од автоодговорност; - да ја толкува Стразбуршката конвенција и нејзините одредби; - да го идентификува образецот <i>зелен картон</i>; - да ја објаснува функцијата на <i>зелен картон</i>; - да ги открива условите кои произлегуваат од различни конвенции поврзани со зелениот картон; - да предвидува штети по основ на автоодговорност. 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање каско осигурување (подготвување договор и услови на каско осигурување); - укажување на условите за осигурување од автоодговорност; - презентирање на Стразбуршката конвенција; - прикажување на <i>зелен картон</i>; - презентирање на функцијата на <i>зелен картон</i>; - укажување на условите кои произлегуваат од различни конвенции поврзани со зелениот картон; - изработка на елаборат за штети кои произлегуваат по основ на автоодговорност; - посета на компанија чија основна или споредна дејност е осигурување на возила во сообраќајот. 	<p>Осигурување</p>
--	-----------	---	--	--------------------

<p>ШПЕДИЦИЈА</p>	<p>24</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ја тарифира стоката според царинската номенклатура со користење на основните правила за тарифирање, царинските коментари и забелешките на царинската тарифа; - да ја утврдува вредноста на царинската стока; - да пресметува царина, царински давачки, даноци и акцизи за одделни видови производи; - да ги разликува трошоците кои влегуваат во царинската основица, а кои влегуваат во даночната основица, вклучувајќи ги и транспортните трошоци; - да ги пополнува документите за потекло на стоката; - да разликува пресметка на преференцијални и непреференцијални царински давачки; - да го применува Инкотермсот врз формирањето на царинската и на даночната основица; - да разликува што е вклучено во цената на производот за секој одделен паритет од Инкотермсот; - да изработува царински декларации за увоз и извоз на стока. 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање тарифи според царинска номенклатура; - објаснување како се утврдува вредноста на царинската стока; - пресметување царина, царински давачки, даноци и акцизи; - презентирање документи за потеклото на стоката; - објаснување на преференцијални и непреференцијални царински давачки; - презентирање царински декларации за увоз и извоз на стока; - изработување царински декларации за увоз и извоз на стока. 	<p>-Шпедиција и шпедитерско работење;</p> <p>- право во транспортот и осигурувањето.</p>
-------------------------	-----------	--	--	--

<p>КОМБИНИРАНИ КОПНENO – ПОМОРСКИ СИСТЕМИ НА ТРАНСПОРТ</p>	<p>12</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да применува техники на формирање товарни единици за превоз со технологијата комбинирани копнено-поморски системи на транспорт; - да го претставува графички искористувањето на површината и волуменот на товарниот простор на бродовите од Ro – Ro и Lo – Lo технологија со камиони, приколки, полуприколки, седласти приколки, разменливи транспортни садови; - да планира рационално искористување на површината, волуменот и носивоста на превозните средства на комбинирани копнено-поморски системи на транспорт; - да предвидува рационално искористување на складишните простори на товарните единици при користење на комбинираните копнено-поморски системи на транспорт. 	<ul style="list-style-type: none"> - Укажување на техниките на формирање и товарни единици на Ro – Ro и Lo – Lo системи на транспорт; - презентирање цртежи, слики и шеми на постоечките техники и типични пловни средства за Ro – Ro и Lo – Lo системи на транспорт; - демонстрирање варијанти за правилно сложување на товарот и товарните единици во типични пловни превозни средства; - укажување на начините на користење на товарните единици со вообичаени и невообичаени форми и димензии на товарните единици; - изработка на елаборат за формирање товарни единици кај технологијата комбинирани копнено-поморски системи на транспорт со конкретен производ, начин на складирање, употреба на превозно и пловно средство и складиштен простор. 	<p>-Комбиниран транспорт</p>
---	-----------	--	--	------------------------------

4.2. Наставни методи и активности на учење

Во текот на воспитно-образовниот процес се применуваат следните наставни форми: фронтална, групна и индивидуална работа. Како наставни методи можат да се користат: демонстрација, дискусија, решавање проблеми, активна демонстрација на учениците и друго.

Активности на ученикот: да слуша, набљудува, прибележува, користи уреди, пресметува, применува односи и законитости во групи и независно и др.

Активностите на наставникот се: организира и раководи активна и индивидуална дејност кај учениците, објаснува, организира и води дискусија, дава инструкции, пишува на табла, демонстрира на табла, демонстрира на уреди, ги оценува задачите, поставува прашања, регистрира, оценува и ги анализира резултатите и др.

4.3. Организација и реализација на наставата по предметот

Образовната работа по **практична настава** се реализира така што се дели паралелката во две групи. Процесот на учење и практичната обука по предметот практична настава треба да се изведува преку стручно-практична настава, да се создадат оптимални услови за индивидуализираната настава и работата во тимови, како и проектни задачи, елаборати и индивидуални домашни задачи. Образовните активности се организирани според неделен распоред на часовите во четири тримесечја и во две полугодија. Содржините кои ги опфаќа наставната програма се реализираат во специјализирана училница или кабинет, соодветно опремен со наставни средства и помагала, во претпријатија. Наставникот води портфолио за секој ученик.

4.4. Наставни средства и помагала

Со цел да се постигнат зацртаните цели на наставниот предмет практична настава, потребно е да се користат следниве наставни средства и помагала: аудио-визуелни помагала, слајдови, илустрации, макети и модели, учебници и учебни помагала, обрасци, дополнителна литература.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши перманентно. По завршување на секој работен ден (4 часа), ученикот треба да изработи извештај за извршените работни задачи. Изработените извештаи се оценуваат во текот на наставата и се собираат во портфолиото на ученикот. На крајот на тематската целина, ученикот треба да ги демонстрира стекнатите вештини и знаења и притоа да прикаже квалитет, прецизност и педантност.

Доколку ученикот не ги исполни критериумите за оценување, се постапува согласно со законската регулатива за средното образование.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет **практична настава** треба да ги поседува следните педагошки, персонални и професионални карактеристики: да е психофизички здрав, да владее со литературниот јазик и писмото на кој се изведува наставата, да е комуникативен и отворен за соработка, да е соодветно професионално образован со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во неа, да е добар организатор, да е креативен и способен за примена на иновации во образовната технологија.

6.2.. Стандард за наставен кадар

Наставата по предметот **практична настава** ја реализира кадар со завршени студии по:

- сообраќај и транспорт;

со здобиена педагошка, психолошка и методска подготовка во акредитирана установа.

6.3. Стандард на простор за наставниот предмет

За успешно реализирање на целите, практичната настава се реализира во специјализирани училници или кабинет што е соодветно опремен со наставни средства и помагала, според Нормативите за простор и опрема, во претпријатија чија основна или споредна дејност е проблематиката на складирањето, осигурувањето и микродистрибуција на производи.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: јули 2015 година

7.2. Состав на работната група:

1. Азра Тутиќ, дипл.сооб.инж., советник за сообраќајна струка во ЦСОО – Скопје, координатор
2. проф.д-р Верица Данчевска, дипл.сооб.инж., Технички факултет - Битола
3. м-р Благоја Јованов, дипл.сооб.инж., директор во ПСС Доо – Скопје
4. Александар Јованов, дипл.сооб.инж., наставник во АСУЦ „Боро Петрушевски“ – Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

8.1. Датум на започнување: 1.9.2015 година

Одобрил:
Директор
Ajshe Selmani

9. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по **практична настава** за **III година**, сообраќајна струка – образовен профил техничар за логистика и осигурување за учениците во стручното образование, изготвена од Центарот за стручно образование и обука, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја донесе министерот за образование и наука со деловоден број 12-13475/1 на ден 11.8.2015 година во Скопје.

Министер,
Mr. Abdilaqim Ademi